

Právní postavení whistleblowerů ve vztahu ke statusu uprchlíka

Abstrakt

Cílem práce je uvést problematiku whistleblowingu do kontextu mezinárodního práva, specificky pak práva uprchlického. V posledních letech se objevilo několik celosvětově výrazných případů whistleblowerů zodpovědných za únik informací mimo jiné veřejnoprávních subjektů a hledajících ochranu před vlastním státem v jiných zemích. Navzdory globální pozornosti, které se těmto případům dostalo, není problematika whistleblowingu z pohledu mezinárodního práva důkladně prozkoumána. Obzvláště v české právní literatuře je téma v tomto kontextu opomíjeno. Záměrem práce tak je poskytnout přehled o problematice a identifikovat a analyzovat její sporné aspekty.

Práce je strukturována od obecného úvodu do tématu, přes vymezení klíčových pojmů a institutů a jejich kategorizaci, až k podrobné analýze postavení whistleblowerů a zejména pak rozboru jednotlivých definičních znaků uprchlíka. Samotné jádro práce pak tvoří aplikace těchto znaků na jednotlivé případy whistleblowerů k zodpovězení výzkumné otázky práce, zda (a za jakých podmínek) by mohli whistlebloweri naplnit znaky uprchlíka.

V práci je nejprve vymezen pojem „whistleblower“, charakteristika těchto osob a povaha jejich konání. Jsou odlišeny jednotlivé kategorie whistleblowerů, zejména pak klíčové dělení na základě toho, zda jednání whistleblowera směřuje vůči soukromoprávnímu nebo veřejnoprávnímu subjektu nebo vůči státu samotnému. Dále se práce věnuje analýze právního, politického a společenského postavení whistleblowerů a otázce legitimacy whistleblowingu.

Následující část práce vymezuje institut uprchlictví, jeho historii a zasazení do širšího rámce mezinárodní ochrany. Je vymezen pojem uprchlíka, jak je vnímán v klíčové Úmluvě o právním postavení uprchlíků a v soudobém mezinárodním právu obecně, a rozebrány jednotlivé určující znaky uprchlíka, které jsou podmínkou zisku uprchlického statusu.

V jádru práce je analyzována aplikace těchto podmínek na osoby whistleblowerů. Zvláštní důraz je kladen na pronásledování z důvodu politického názoru, který bývá zdaleka nejčastěji skloňovaným potenciálním důvodem. Ve vztahu k vylučující klauzuli Úmluvy se práce věnuje legitimitě whistleblowingu z pohledu trestního práva.

Na úplný závěr práce shrnuje dosažené poznatky a vykládá možná východiska sporných aspektů.